

Af Lars Seidelin, biolog Fjord&Bælt og Naturama

Helt tæt på krabber

At holde en krabbe er en stor oplevelse for både børn og voksne. Krabber napper kun, hvis de føler sig truede. Den bedste måde at holde en krabbe på er derfor i flad hånd, så krabben kan bevæge sig frit rundt. Hvis man holder krabben ovenpå skjoldet, vil det være en naturlig trussel for krabben, da den vil føle det som et fuglenæb eller en fiskemund, og den vil derfor forsøge at forsvare sit liv med klørerne. Det kan virke grænseoverskridende, men prøv selv at holde en krabbe i flad hånd, og se at den ikke bider.

Som mange andre dyr, er krabber ufarlige, hvis man ikke truer dem

En fantastisk aktivitet ved de danske kyster er at fange krabber. En simpel krabbestang kan laves med en snor og en tøjklamme, der bindes fast for enden. Hvis man kan finde en musling, kan denne åbnes, og det lækre kød indeni kan bruges til madding. Ellers er krabber altædende og et stykke pålæg fra køleskabet vil virke fint. Når krabberne er fanget skal de enten opbevares i en spand med meget vand – eller intet vand. Det sidste er det bedste, da krabberne fint kan klare sig uden vand i nogle timer. Fanger man derimod mange krabber, der opbevares i for lidt vand en varm sommerdag, vil krabberne hurtigt forbruge det ilt, der er i vandet – og drukne.

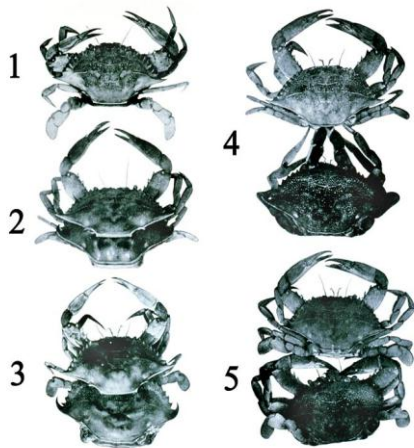

Krabbesjov på Fjord&Bælt

Krabber på vrangen

Krabber har ikke et egentligt skelet, som vi kender det med knogler, men et skjold der virker som beskyttelse. Skjoldet vokser ikke, og når krabben ikke kan passe det mere, skifter den det. Dette er en fascinerende proces, hvor krabben frigør sig inde i det gamle skjold, krænger sig baglæns ud af det gamle og danner et nyt skjold. Mister krabben et ben, vil der vokse et nyt ud under denne

proces. Når krabben har skiftet skjoldet, er den blød og derved sårbar overfor fjender. Desuden er en væsentlig del af et skjoldskifte at blive større. Derfor gemmer den sig for fjender samtidigt med, at den pumper vand igennem systemet, og derved opnår den at pumpe sig selv større. Prøv at samle det op, hvis I finder et krabbeskjold på stranden. Ofte vil man tro, at det er en død krabbe, men det er sandsynligvis et tomt skjold, fra en krabbe, der har skiftet det.

Skjoldskifte hos blåkrabben. Fra Wikimedia Commons

I krabbens første leveår skifter den skjoldet flere gange årligt (op til 17 gange), derefter er det typisk en gang hvert år. Man kan stort set bestemme alderen på strandkrabben via bredden på skjoldet. Er skjoldet mindre end 2 cm er krabben under et år, omkring 3 cm er krabben et år, omkring 4 cm så er krabben to år osv. Strandkrabber kan blive op til syv år gammel. Krabben kan, hvis den føler sig truet, afstøde et ben, præcis som et firben kan afstøde sin hale. Dette er en smart mekanisme, hvis krabben på den måde kan undgå at blive ædt. Og som tidligere nævnt, vil der dannes et nyt ben under næste skjoldskift.

Fascinerende tilpasninger

Krabberne er krebsdyr, og de er på mange områder særligt tilpassede. Da de er bredere, end de er lange, kan de løbe hurtigere sidelæns end ligeud. At kunne bevæge sig hurtig er en stor fordel under jagt – og for at undgå at blive bytte. Deres øjne sidder på stilke forrest på skjoldet, hvilket gør dem i stand til at grave sig ned i sandet og ligge på lur efter bytte. Byttet er primært døde dyr, men de kan også fange smådyr som tanglopper, rejer, små fisk osv.

Strandkrabber lever både på sandbund og mellem sten. De fleste krabber har små hår på de bagerste ben, der gør dem i stand til ”smage”, hvad de kommer forbi, når de bevæger sig på havbunden. Farven på skjoldet er til dels arvelig, men den kan også tilpasses til omgivelserne. Inde i skjoldet sidder gællerne, og da skjoldet er fyldt med vand, kan krabben klare sig både i vand og i en kortere periode på land.

Krabber er vekselvarme dyr, hvilket vil sige at deres krop har samme temperatur som omgivelserne. Dette kender vi også fra krybdyrene, der lægger sig i solen for at blive varmet op. For krabber er det en smart tilpasning, da de derved ikke behøver så meget føde om vinteren (nedsat temperatur = nedsat stofskifte), hvor der ikke er meget føde i havet. Om vinteren vandrer de større krabber ud på dybere vand.

Kæmpekrabber

Den tungeste krabbe i Danmark er taskekrabben, der kan blive op til 28 cm over skjoldet og veje helt op til 5 kg. Det krabbekød man spiser i Danmark er oftest fra taskekrabbens klør. I modsætning til strandkrabben vokser taskekrabbens klør dog ikke ud igen, hvis man brækker dem af, og de vil derfor ikke være stand til at overleve, da klosaksene er nødvendige til at fange føde og til forsvar.

Fjord&Bælt's receptionist, Mette med et flot eksemplar af en levende taskekrabbe

Verdens største krabbe er den japanske kæmpekrabbe. Når den holder benene strakt kan den blive op til 4 m (så den er svær at holde – selv i flad hånd). Herhjemme er den mest kendte krabbe strandkrabben, som er den, man ser og kan fange ved strandene. De lever på dybder mellem 1-25 meter, og kan ses ved alle danske kyster (med undtagelse af Bornholm, da der næsten intet salt er i vandet her).

Japansk kæmpekrabbe. Fra Wikipedia

De fleste krabber er særdeles modstandsdygtige overfor ændringer i omgivelserne, eksempelvis temperatur, iltindhold, saltindhold i vandet, fødekilder osv., og kan derfor potentielt være en trussel for andre arter i et område. Strandkrabben betegnes som en af de 100 mest invasive arter, dvs. arter der spreder sig til nye områder og påvirker andre arter) i verden.

Et andet eksempel på en invasiv art er den kinesiske uldhåndskrabbe, der har voldt stor skade forskellige steder i verden. Blandt andet i Tyskland, hvor arten har ødelagt store områder i floder. Dette skyldes, at de graver gange i siderne af floderne, og hos denne art kan hunnerne producere op mod 800.000 æg pr. gang, så der kan på kort tid ske en eksplosiv vækst i antallet af krabber. Der er fundet adskillige eksemplarer af denne art i Danmark.

To ugers forspil og 24 timers parring

Skal man kønsbestemme en krabbe gøres det på undersiden. Her kan man se forskel på krabbernes haler – hos hunner er halen bred og delt i flere led, mens den hos hanner er spids og trekantet.

På billedet ses en hun-strandkrabbe til venstre og en han-strandkrabbe til højre. Pilene peger på halerne.

Under halen gemmer hunnerne to kønsåbninger og hannerne to penisser. Dette er smart af flere grunde: krabberne parrer sig kun, når hunnen lige har skiftet sit skjold. Inden det sker, kan hannen lugte, at det er ved at være tid til skjoldskifte, og hannen bærer derfor rundt på hunnen i op til to uger op til skiftet og fodrer hunnen med mad, for at den skifter skjoldet hurtigere. Når hunnen skal

skifte skjoldet, slipper hannen hunnen og står klar efter skjoldet er skiftet og parringen kan begynde. Når hannen har brugt så lang tid og så mange kræfter på at bære rundt på hunnen, er det vigtigt, at hunnen ikke slipper væk under parringen, og derfor er det smart at have to penisser til at holde fast. Udover det tager parringen hos krabberne op mod 24 timer – hvis der kun var en penis, kan man jo selv lave matematikken...

En, to mange

Mange krabber har en særdeles god evne til at formere sig. Hun-strandkrabben kan producere op til 200.000 æg (!), som hunnen frigiver ud i vandet efter at have båret rundt på dem i op til 10 måneder. Hunnerne bærer deres mange æg på undersiden af skjoldet under halen, og halen samt resten af krabben virker derved som beskyttelse for æggene. I perioden, hvor hunnen bærer rundt på æggene sørger den for at 'ventilere' og give dem ilt dem ved at rejse sig på de bagerste ben og bevæge halen og derved sende friskt vand og ilt henover æggene. Når hunnen aflægger de mange æg, bliver en stor del af dem ædt af andre dyr, og kun en lille del vil blive til levende krabber, men til trods for dette, er krabberne i stand til at sprede sig med store hastighed.

Hun-strandkrabbe med bugen fyldt med æg

